

LEXNOVA NYHETER

Peab skadeståndsskyldig för missad förhandling vid renovering av Ledamotshuset

Publicerad
29 NOV 2023

Byggföretaget Peab var skyldigt att förhandla när en underentreprenör anlidade montörer i samband med renoveringen av partikanslier vid riksdagshuset. Arbetsdomstolen slår fast att det är Peabs anlitage av entreprenören som utlöser förhandlingsskyldigheten. Det är inte fråga om att bedöma en entreprenadkedja.

Peab Sverige AB anlidade i juni 2020 Morgana AB vid arbeten med totalrenovering av Ledamotshuset i Gamla stan i Stockholm som bland annat rymmer riksdagspartierna partikanslier. Arbetena pågick fram till och med januari 2022.

Morgana är inte bundet av byggavtalet, utan är genom medlemskap i Trä- och möbelföretagen bundet av kollektivavtal med GS Facket för skogs-, trä och grafisk bransch.

Anlitandet av Morgana skedde utan att Peab dessförinnan genomfört primärförhandling enligt 38 § medbestämmandelagen. Parterna i målet tvistar om Peab härigenom har brutit mot byggavtalets Bilaga D och därvid ådragit sig skyldighet att betala skadestånd för kollektivavtalsbrott till förbundet.

Parterna är överens om att skyldigheten att primärförhandla enligt 38 § medbestämmandelagen i detta fall uttömmande har reglerats genom Bilaga D till byggavtalet, Branschöverenskommelse om tillämpningsregler avseende 38-40 §§ lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet (MBL).

Det har i målet inte gjorts gällande att något av undantagen i 38 § medbestämmandelagen är tillämpligt.

Tvisteförhandlingar har genomförts utan att parterna har kunnat enas.

Svenska Byggnadsarbetareförbundet har yrkat att Arbetsdomstolen ska förplikta Peab att till förbundet betala 100 000 kronor.

Mellan arbetsgivar- och arbetstagarorganisationerna i målet - Svenska Byggnadsarbetareförbundet och

Föreningen Byggföretagen i Sverige - gäller kollektivavtal, det så kallade byggavtalet. Till avtalet hör en Bilaga D, Branschöverenskommelse om tillämpningsregler avseende 38-40 §§ lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet (MBL).

Bilaga D utgör alltså en branschöverenskommelse mellan kollektivavtals-parterna (Svenska Byggnadsarbetareförbundet och Föreningen Byggföretagen i Sverige) om tillämpningsregler avseende reglerna om facklig vetorätt i 38-40 §§ medbestämmandelagen. Arbetsgivare som är bundna av byggavtalet ska följa dessa regler när de anlitar underentreprenörer eller bemanningsföretag.

Bilaga D syftar till att åstadkomma ett förenklat förfarande, som innebär att arbetsgivaren i vissa fall inte måste primärförhandla enligt 38 § medbestämmandelagen bland annat inför anlitan av underentreprenör.

Enligt Bilaga D punkterna 1.2 och 1.3 gäller, såvitt nu är av intresse, vid anlitan av en underentreprenör olika ordning för företag som är bundna av byggavtalet genom medlemskap i Byggföretagen, företag som är bundna av byggavtalet genom hängavtal och övriga företag (det vill säga företag som inte är bundna av byggavtalet).

Vid anlitan av underentreprenör som är bunden av byggavtalet genom medlemskap i Byggföretagen eller genom hängavtal är arbetsgivaren befriad från skyldigheten att primärförhandla, i det senare fallet dock endast om entreprenören uppfyller vissa angivna villkor.

Vid anlitan av underentreprenör som inte är bunden av byggavtalet ska arbetsgivaren däremot primärförhandla enligt 38 § medbestämmandelagen med berörd Byggnads region, vilket följer av en hänvisning till punkten 5 i Bilaga D som i sin tur hänvisar till lagtexten.

När branschöverenskommelsen i Bilaga D ingicks, infördes även en begränsningsregel. Regeln togs inte in i det upptryckta kollektivavtalet utan återfinns i de bakomliggande anteckningarna till branschöverenskommelsen och benämns Bilaga 2 Ö 6/95. Regeln anger att ”Grundsyftet är att allmänt skadestånd normalt inte skall utgå om avtals-brottet framstår som ursäktligt eller rör renaformaliafel”.

Peab hävdar att i Morganas affärsmodell ingår inte och har aldrig ingått att utföra montage med egna anställda. Morgana hade således inte kunnat åta sig att utföra montagearbete för Peab med egna anställda. Morgana är inte ett byggföretag. Det Morgana tillhandahöll var en specialanpassad exklusiv inredning, som omfattade träpartier, glaspartier, dörrar och garderober. Garderoberna och träpartierna var tillverkade av Morgana i Småland.

Morgana är ett inrednings- och tillverkningsföretag vars verksamhet omfattas av Träindustriavtalet. Det hade alltså inte ens varit möjligt för Peab att besluta att Morgana skulle utföra byggnadsarbete för Peabs räkning. Morgana har anlitat underentreprenörer för montaget och har för egen del inte haft några yrkesarbetare på arbetsplatsen. De anlitate företagen har varit av Morgana utvalda specialsnickare med lång erfarenhet av att montera Morganas produkter. Underentreprenörerna har antingen varit bundna av byggavtalet eller så kallade enmansföretag. Morgana använder regelmässigt samma samarbetspartners för montage.

Peab har således anlitat Morgana för verksamhet som faller utanför byggavtalets tillämpningsområde.

Det är i sig riktigt att det utförda montagearbetet, om det ses isolerat, faller under byggavtalet. Peab har dock inte ”lagt ut montagearbetet på Morgana”, som förbundet gör gällande, utan har köpt en helhetslösning av Morgana.

Morgana har därefter självständigt lagt ut montagearbetet. I medbestämmandelagens mening har montagearbetet således utförts för Morganas räkning, inte för Peabs räkning eller i dess verksamhet. Någon förhandlingsskyldighet har därmed inte uppkommit för Peab. Bolaget har därför inte brutit mot kollektivavtalet genom att underlåta att primärförhandla inför anlitaandet av Morgana.

Kollektivavtalsbrottet framstår i vart fall som ursäktligt.

Arbetsdomstolen konstaterar att den avgörande frågan för bedömningen av om Peab varit skyldigt att primärförhandla inför anlitaandet av Morgana, är om det i målet aktuella montagearbetet - som i sig ostridigt omfattas av byggavtalet - ska anses ha utförts för Peabs räkning eller i dess verksamhet i den mening som avses i 38 § medbestämmandelagen.

Arbetsdomstolen delar inte arbetsgivarparternas uppfattning att den omständigheten att arbetena med montage utfördes av snickare som inte var anställda hos Morgana utan som anlitaades av det bolaget innebär att det uppstått en så kallad entreprenad-kedja, vilket medför att primärförhandlingsskyldigheten är utesluten eftersom det inte föreligger något kringgåendesyfte.

Vid tillämpningen av 38 § medbestämmandelagen och bedömningen av relationerna mellan Peab och Morgana ska, menar AD, Peab betraktas som arbetsgivare (beställare), och Morgana är entreprenör (huvudentreprenör) i förhållande till Peab. Det är Peabs anlitaande av Morgana som utlöser förhandlingsskyldigheten, under förutsättning att anlitaandet avser arbete som kan anses utföras för Peabs räkning. Det är alltså inte fråga om att bedöma en entreprenadkedja.

Bedömningen av om avsikten har varit att utföra montagearbete för Peabs räkning får enligt Arbetsdomstolens mening ta sin utgångspunkt i avtalet mellan Peab och Morgana. Detta avtal har inte getts in i målet. Det framgår dock tydligt av utredningen att Morgana enligt avtalet har varit skyldigt att inte endast leverera måttbeställd och specialtillverkad inredning till Peab, utan även att tillse att denna inredning monterades på plats. Detta montagearbete omfattas i sig ostridigt av byggavtalet.

Arbetsdomstolens slutsats är alltså att montagearbetet har utförts för Peabs räkning. Peab har därför varit skyldigt att primärförhandla med förbundet inför anlitaandet av Morgana. Genom att underlåta att göra detta, har Peab brutit mot Bilaga D i byggavtalet.

Felet var inte ursäktligt men förbundet får vid en samlad bedömning nöja sig med 50 000 kronor i skadestånd. Peabs underlåtenhet att förhandla har visserligen utgjort ett brott mot en central bestämmelse i kollektivavtalet och har fråntagit förbundet en viktig rättighet. Det har dock inte påståtts eller annars framkommit något som tyder på att förbundet - om förhandlingsskyldigheten inte hade åsidosatts - faktiskt skulle ha inlagt veto mot anlitaandet av Morgana. Det finns inget som tyder på att Peab har agerat mot bättre vetande i fråga om kollektivavtalets innebörd och förhandlingsskyldighetens omfattning, men det ursäktar å andra sidan inte heller bolagets handlande att det har agerat utifrån en felaktig bedömning av rättsläget.

Mikael Kindbom

Instans: Arbetsdomstolen

Rättsområden: [Entreprenad rätt](#), [Kollektivavtal](#)

LEXNOVA NYHETER

Juridisk nyhetsbevakning och rättsdatabas

Blendow Lexnova är Sveriges mest omfattande juridiska nyhetstjänst. Vår bevakning innefattar rättsfall, lagstiftning och förarbeten inom samtliga rättsområden. Genom skräddarsydda bevakningsprofiler säkerställer du kontinuerlig uppdatering av rätt information och slipper nyhetsflöden som inte berör dig.

Läs mer på lexnova.se/nyheter